

Mediabits

EEN FEEST OM TE LEZEN EN TE VOELEN

Het uiterlijk van dit boek zelf is al een overtuigende illustratie van wat erin beweerd wordt, namelijk dat het meesterschap van *Bram de Does* moeilijk te overtreffen is. Gezet uit de letters die hij zelf ontworpen heeft (Trinité & Lexicon) verscheen een tweetalig overzicht van leven en werk van deze onopvallend belangrijke letterontwerper.

Mathieu Lommen schetst in zijn voorbeeldige inleiding de rijke traditie van de klassieke typografie in Nederland. *S.H. de Roos, Jan van Krimpen, J.B. Heukelom, Charles Nypels, A.A.M. Stols* en *Henri Friedlaender* domineerden voor de Tweede Wereldoorlog als boekverzorgers. Toen Bram de Does begin jaren vijftig zijn loopbaan begon, had hij al geprobeerd het grafisch bedrijf te ontlopen door te solliciteren als vloot- en blokfluitbouwer. Omdat zulks niet lukte, ging hij toch maar werken in de drukkerij van zijn vader, opgericht door zijn grootvader. Maar het drukken beviel hem op den duur niet meer. Hij ging op zoek naar een baan op het esthetische vlak. In 1958 kon hij beginnen als boekverzorger bij *De Bezige Bij, Het Spectrum* en *Joh. Enschedé en Zonen*. Hij koos voor het laatste bedrijf en kon aan de slag als assistent voor 'de typografische verzorging van boekwerken'.

Een goede keus bleek achteraf. Jan van Krimpen werkte er nog, hoewel De Does te verlegen was om contact met hem te zoeken. Bovendien kreeg hij er de mogelijkheid zich te ontwikkelen. Ongelooflijk nu te lezen dat hij bijvoorbeeld 'enige maanden' de tijd kreeg op een handpers voor eigen plezier houtgravures te drukken uit de historische collectie van het bedrijfsmuseum. Toch voelde De Does zich niet helemaal thuis in Haarlem, te onrustig in de werkruimte waar voortdurend in- en uitgelopen werd, en hij stapte over naar uitgeverij

Querido. Ook daar bleef hij niet lang en 'plantsoenen schoffelen' leek hem nog de enige optie. Dat klinkt misschien absurd, maar veel later is De Does naast zijn werk als letterontwerper inderdaad samen met zijn vrouw biologisch dynamisch gaan boeren. Lommen schrijft in ander verband dat het bij De Does altijd draait om 'harmonie' en zonder veel moeite is dat streven ook toe te passen in het werk als natuurvriendelijk groenteteler. In 1963 kwam hij weer terug bij Enschedé.

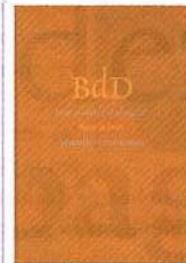
De Does heeft veel boeken vormgegeven, in dit boek staan prachtige afbeeldingen daarvan, maar het meest prestigieuze boek dat hij maakte is ongetwijfeld *Typefoundries in the Netherlands from the fifteenth to the nineteenth century* (1978) van Charles Enschedé, een uitgave uit 1908 die oorspronkelijk in het Frans verschenen was. Bijna vijfhonderd bladzijden met de hand gezet en De Does schroomde ook niet om redactionele voorstellen te doen, want (zoals zijn collega *Joost van de Woestijne* ooit zei): 'Boekverzorgers van onze generatie bemoeiden zich uitvoerig met de tekstredactie: als wij het niet deden, deed niemand het.'

In 1978 wilde de Zwitserse firma Bobst Graphic de handletter Romanée van Jan van Krimpen uitbrengen voor het fotografisch zetten. De Does zag daar niets in en toen hij om advies werd gevraagd, ontwierp hij een nieuwe letter die geschikt was voor het fotozetten: in 1981 was de Trinité klaar. De tweede letter die De Does ontwierp is oorspronkelijk gemaakt voor één boek, namelijk Van Dale's *Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*. In samenwerking van *Matthias Noordzij* van *The Enschedé Font Foundry* begon De Does op eigen risico werktekeningen voor een nieuwe letter te maken; dat werd de Lexicon. Kijk in het woordenboek (vanaf de twaalfde druk) of lees *NRC Handelsblad* (vanaf 23 juli 2001) en u ziet hoe mooi, functioneel en elegant die letter is.

Deze monografie over Bram de Does is een feest om te lezen, te zien en te voelen (Freelife 120 gr/m2), mooi in kleur geïllustreerd, met bibliografie en namenregister. Op pagina 139 staat een briefje in facsimile in de kantlijn afgedrukt: 'Het lijkt me wel wat zo.' Na lezing van dit boek begrijp je dat dit nuchter zinnetje een levensgroot, en verdiend, compliment aan de samenstellers is.

Hans Renders

- letterontwerper & typograaf Bram de Does typographer & type designer. Redactie Mathieu Lommen. Uitgeverij De Buitenkant Publishers. ISBN 90 7645291 1, 256 blz., 65 euro.
- Nieuwe letters. Met bijdragen van Martin Majoor, Frans A. Janssen, Fred Smeijers en Hans Peter Willberg. Uitgeverij De Kazerne. ISBN 90-76262-12-8, 79 blz., 16,50 euro.
- Frans A. Janssen. Verleden en toekomst van het gedrukte boek. Tiele-lezing 2003. Walburgers/Dr. P.A. Tiele-Stichting. ISBN 90-5730-268-3, 26 blz., 15 euro.

nimdez

Bij De Does draait alles om harmonie